

Kolumbijos lietuviai tiki, kad lietuviškumas bendruomenėje atgims

Deimantė ŽUKAUSKIENĖ

„Lietuviai turi labai stiprų identitetą, turi labai daug priežasčių būti patenkinti savo istorija, nors, aišku, yra ir kita istorijos pusė“[\[1\]](#), – viename interviu sakė žymiausias lietuvių kilmės kolumbietis, politikas, buvęs Bogotos miesto meras Antanas Mockus.

Nuo XX a. vidurio prasidėjusi lietuvių emigracija į Kolumbiją, nors ir kur kas mažesnio masto, tačiau tęsiasi iki šių dienų. Žinoma, dabar emigracijos srautai yra kur kas mažesni negu pokario laikais. Tada žmonės bėgo iš Lietuvos į Kolumbiją, Venesuelą ir kitas šalis dėl politinių priežasčių. Naujausios emigracijos bangos metu Kolumbiją pasirinko vos vienas kitas žmogus, tačiau tikrai ne dėl ekonominių priežasčių, kaip yra įprasta.

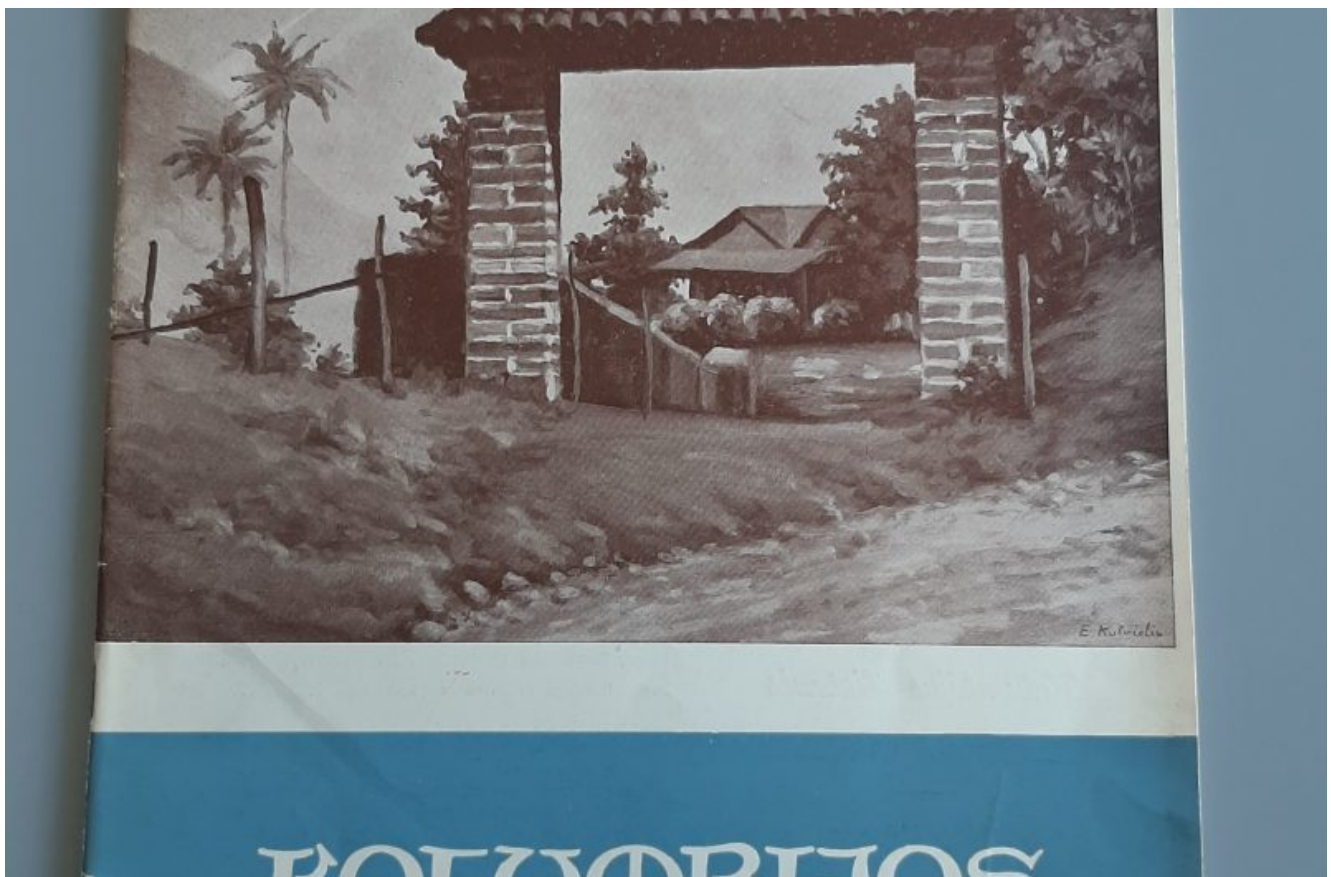
1946 m. diplomatas, žurnalistas Stasys Sirutis kartu su keliais lietuviais saleziečiais įkūrė „Lietuvių katalikų komitetą karo aukoms rinkti“. S. Sirutis susisiekt su lietuviais Vakarų Europos karo pabėgėlių stovyklose, pasirūpino vizomis bei leidimais, kad lietuviai būtų įleisti į Kolumbiją laisvai, be jokių amžiaus ar sveikatos cenzų. Diplomatas kartu su lietuvių katalikų komitetu stengėsi atvykusiuosius paremti, surasti jiems darbą, būstą ir taip prisidėjo prie pirmosios lietuvių kolonijos Kolumbijoje įsikūrimo. Kelionių reklamose apie Kolumbiją rašoma: „Jaukūs kolonijiniai miesteliai, nuostabūs paplūdimiai ir ypatinga Karibų dvasia bei draugiški žmonės, išskirtinė architektūra – visa tai stebina keliautojus, atvykusius į Kolumbiją.“ O ką lietuvis išvysdavo pasiekęs tolimosios Kolumbijos

krantus prieš daugiau nei 50 metų? Lietuvių spaudos darbuotojo, katalikų kunigo saleziečio Antano Sabaliausko priminimų knygoje „Nuo Imsrės iki Orinoko“ rašoma: „Nors Kolumbijos teritorijoje dar kaikur neištirtuose plotuose galima užtikti įvairaus laipsnio kultūros bei civilizacijos, net primityviškosios laukinės, tačiau šiame mieste dominuoja gal ne tiek europietiška, kiek J. A. Valstybių įtaka. Tai pastebima dangoraižiškuose pastatuose, gyventojų aprangoje, prekėse ir bendrai visoje gyvenimo apraiškoje. <...> Tuo tarpu priemiesčiuose, darbininkų kvartaluose, yra kitas vaizdas. Šioji gyventojų klasė šaukiasi socialinės padėties pagerinimo, kur darbuojasi ir Kolumbijos lietuvių pirmininkas kun. Saldukas, kasdien popietėmis susirenka iki 2000 vargšų vaikų į vadinamąją oratoriją, kur saleziečiai ne vien juos moko, bet išalkusius maitina ir apiplyšusius aprenkia.“^[2]

1948 m. viena pagrindinių lietuvių susitelkimo vietų tapo Kolumbija. Pirmieji lietuviai atkeliavo į Bogotos miestą, tačiau ilgainiui pasklido ir po kitus miestus: Medeljiną, Barankilją, Kalį, Bukaramangą, Tuchą, Viljavicenciją. Tai daugiausia buvo ūkininkai, samdomi darbininkai. Manoma, kad po Antrojo pasaulinio karo į Kolumbiją atvyko apie 850 lietuvių^[3]. Lietuviai, susidūrę su įsikūrimo Kolumbijoje problemomis, dažnai ieškodavo būdų, kaip galėtų patekti į JAV, Kanadą ar Australiją, tačiau tie, kurie nusprendė pasilikti Kolumbijoje, stengėsi kurti įvairius sambūrius, lietuvišką spaudą, švietimą bei kitaip vystyti aktyvią kultūrinę veiklą.

1949 m. Bogotoje įsikūrė Kolumbijos lietuvių bendruomenė. Jos gyvenimas gerokai skyrėsi nuo kitų žemynų ar netgi ir pačios Pietų Amerikos bendruomenių gyvenimo. Po Antrojo pasaulinio karo į Kolumbiją persikėlę lietuviai bandė kurti Kolumbijos lietuvių bendruomenę kaip aiškią organizacijos struktūrą bendruomeniškumui, lietuviškam identitetui skleisti. Lietuviai, apsigyvenę Kolumbijoje, pagal galimybes ir supratimą stengėsi dalyvauti bendruomenės gyvenime, energingai, nuoširdžiai dirbo lietuviybės labui, reprezentavo lietuvių tautą tolimajame Kolumbijos krašte. „Vis dėlto manytina, kad prie Kolumbijos lietuvių tautinio bendrumo pajautos veikiausiai daugiau nei pati Bendruomenė prisidėjo įvairiausi kultūriniai sambūriai, neretai buvę stipresni dariniai už bendruomenę. Nuo pat Lietuvių bendruomenės įsikūrimo pradžios Bogotoje šaltiniai mini veikusią tautinių šokių grupę (vadovaujamą Salomėjos Lencienės), chorą ir šeštadieninę lituanistinę mokyklą.“^[4] 1951 m. Medeljine įsikūrė „Moterų šalpos draugija“, o Bogotoje atidaryti „Lietuvių namai“. 1950–1959 m. Medeljine PLB atstovybės Kolumbijoje leistas neperiodinis katalikiškos, patriotinės minties laikraštis „Kolumbijos lietuvis“, kurį redagavo Mykolas Tamošiūnas. 1953 m.

Medeljine „Spaudos platinimo biuras“ ne spaustuviniu būdu leido „Kolumbijos lietuvių žinias“. Bogotoje 1954–1955 m. ėjo kitas Kolumbijos lietuvių leidinys „Tėvynės aidas“, kurį leido ir redagavo Stasys Sirutis ir Juozas Bubelis. Leidinius galima rasti ir pasklaidyti Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje. Kolumbijos lietuvių spaudoje buvo skelbiamos naujienos apie organizacijų, sambūrių veiklą, įvairius renginius, šventes, taip pat nemažai dėmesio skirta ir lietuviškoms knygoms. 1954 m. Kolumbijos lietuvių žiniose Nr. 1 rašoma apie laimėjimus lietuviškos knygos bare: „Lietuvių enciklopedijos“ leidybą, naujai išleistas Pulgio Andriušio, Igno Šeiniaus knygas, Venesuelos lietuvių rašytojos Baltijos Žuvėdros (tikrasis vardas Elena Iešmantaitė-Dervojedaitienė) romaną „Gintaro krantuose“. Leidinyje netgi buvo atskira skiltis, skirta naujausioms knygoms[5]. Medeljine nemažai išleista JAV vaikų literatūros rašytojos Janinos Narūnės knygų, tarp jų – legenda „Gintarėlė“ (1956), pasaka „Snaigių karalaitė“ (1958).

Lietuvos Konsulas
Kolumbijoje
Dr. Stany Sirutis

Declamadora Señorita Dorita Cadauid.
davusi savo recitali lietuvių spaudos parodų
uzdarymo progą.

SVEIKINAME BRANGIUS BROLIUS IR SESES SULAUKUSIUS VASARIO ŠEŠIOLIKIOSIOS IR LINKIME NEPRISTIGTI TVIRTOS KANTRYBĖS TĖVYNĖS LAISVĖS ATGAVIMO DIDŽIAME LŪKĖSTY, O ŠIEMS TROŠKIMAMS IŠSIPILDŽIUS – SVEIKIEMS GRĮŽTI Į MŪSŲ NUMYLĘTA IR BRANGIĄ TĖVŲ ŽEMELĘ.

SVETIMI KALNAI

Ten liko lygumos ir kloniai,
Tenai senelių pelenai.
Čia svetimais dangus ir žmonės
Ir svetimi, šalti kalnai.

Ir rados, mirsim be tėvynės,
Kaip lapai vėjoje rudens,
Ir, kaip šelėlis sidabrinis,
Čia niekad nepasivaizdėms

Nei žaliuos lygumos, nei kloniai
Ir nei senelių pelenai:
Slėps svetimais dangus ir žmonės
Ir svetimi, šalti kalnai.

B. BRAZDŽIONIS

APEIGOS

Tautos Šventėje

Kas istorija įžiebė melsvą ugnį,
Slaktos žemę žuvusių krauju
Ir per amžių juodąjį bedugnę
Mastelia su šelmeniu nauju.

Aš klaupiuos į pašvęstąjį molį
Su didžiu stebuklo laukimu
Ir kiekvieną kritusio šelėlį
Kaip kautynių vėliavą, imti.

O tautos Dvasia sparnus ištiesia
Lyg ožimį tolimą daivą
Ir, giedodama heroiskąją giesmę,
Kyla iš liepmos ir pelenų.

K. BRADONAS

St. Siručio kalba į kėnciančius brolius Tėvynėje, 16-tos Vasario Nepriklausomybės Šventės proga

Brangūs Tautiečiai

Prašau Jus visus, kėnciančius pavergtus mūsų Tėvynėje brolius lietuvius, primti mano nuobirdžius linkėjimus šios mūsų tradicijos 16 Vasario Nepriklausomybės šventės proga.

Ši diena – kuri turi būti mūsų visų džiaugsmo bei pasididžiavimo diena sukelia mūmų neįsamią skausmą: mūsų Tėvynė Lietuva yra paversta sovietinės Rusijos

nepriklausoma. Pasaulio politinis judėjimas prilygsta lyg ledynų slinkimui, kurių niekas negali sustabdyti nei gražinti aukštyn į kalnus. Sovietinė Rusija yra per daug užsiėmusi savo ekspansijos kelyje. Jei Rusija dar greit nesulauks iš vidaus, bus sunaikinta iš oro, tuomet ir bus atėjęs momentas atstatyti mūsų brangios Tėvynės nepriklausomybę. Tik vienas Dievas gali tiksliai pasakyti, kada ta laukiama laisvės valanda

tėje tiek metų pasilausite ištverti iki galų ir mes, esu tikras, greitai pasimatysime mūsų Tėvynėje, išlaisvintoje iš komunistinio teroro bei priespaudos ir kartu kursime naują ateitį, kuri užtikrins amžiam laisvę ir nepriklausomumą mūsų jaunoms kartoms.

Ligi pasimatysime mūsų brangioje Tėvų Žemėje, kartu su Jumis kreiptuos į Dievą, pasaulį, mūsų prabučius bei savo pačių širdis su maldos žūkiu: Tegyvuoja Nepriklausoma Lietuva!

KOVA DĖL RAIDĖS

J. KAZITENAS

Anei rašto anei drąsio
Mums turėt nedrąsa.

Vysk. A. Baranauškas

Prieš 90 metų spaudos lotyniškoms raidėms uždraudimas ir įsakymas spausdinti lietuviškus raštus rusų raidėmis tebuvo tik viena iš daugelio rusų administracijos panaudotų lietuvių tautai naikinti priemonių. Kad lietuviai užmirštų, kas jie yra buvę, Lietuvos vardas buvo panaikintas, pakeičiant jį pavadinimu „Šiaurės vakarų kraštus“. Valstybės įstatuose, teismuose ir visur kitur buvo įvesta rusų kalba. Tik 1903 m. veikusios visos parapijos ir kitos mokyklos buvo uždarytos. Atidarytos valdėlių liaudies ir kitose mokyklose buvo mokoma rusų mokytojų ir tik rusiškai. Rusų kalbai ir rusinimui buvo plačiai atidarytos durys. Valstybės įėjimas buvo vertiamas, spausdinama ir platinama rusų raidėmis lietuviškos knygos, kurių surinkta net 55 pavadinimai. Jos buvo platinamos rusų mokytojų ir valdininkų dykai, už pinigų ir kartais nei įnievartą mūsų žmonėms brukamos. Viskas buvo daroma apgalvotai, tačiau visos tos pastangos nuėjo niekais dėl vieno „mažmožio“, su kuriuo rusai visai nesiskaitė — tai lietuvių tautos nusistatymas.

Kad tu, gude, nesulauktum!
Nebus, kaip tu nori.
Bū, kaip Dievas duos,
Ne tau prieisakai nedori.

Vysk. A. Baranauškas

Įprastę žūrėti į lotynišką raidę, kaip į savas, neatskiriama sutapimas su katalikybe ir tautybe, žmonės rusų raidėmis spausdintų lietuviškų knygų nepriėmė. Jų, o ypač rusų raidėmis maldaknygių, brukimas buvo suprantas, kaip blaivus ir klastingas rusų pasikėsinimas, nukreiptas prieš katalikybę. Greičiau už kitus susiorientavęs naujoje padėtyje, žemaičių vyskupas Motiejus Valančius, anų laikų centrinis asmuo, apie kurį tekėsi visas tuometinis religinis, kultūrinis ir visuomeninis darbas, susitaręs su Tilžės

Visa tai nagalėjo praeiti rusų nepaatebe. Jie sutrigubino pasienio apsaugą, iš rusų — paselencų ir miestelių glituočių suorganizavo šnipų tinklą sekti spaudos platintojus ir skaitytojus. Prasidėjo kratos, suėmimai ir tremimai į Sibirą bei kitas Rusijos

Kryžius — mūsų tėviškės sodyboje puošmėna

vėje senus lietuviškus leidinius išparduoti gilumos vietas. Tuo būdu nukentėjo daug knygnešių ir kitų mūsų krašto žmonių. Į sumonių vietas stėjo naujos jėgos. Idėjiniai

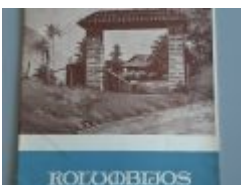
RUSCIOJI DIENA

Jau tryliką metų be pertraukos minime baitsiuosius birželio įvykius. Tryliką metų jau praėjo nuo to laiko, kada per Lietuvos žemę į visą pasaulį nuskambo žirdis plėšiantieji, už laidotuvių maršus liūdusios akordai. Seno žinio neįsiminti jie ilgai slabo pirtrenke mūsų širdis. Ar begali būti kas baisesnė už tą skausmą, kada pro gyvulinio vagono užkaltų durų plyši matiai devilyje meta savo brangulius kūdiki, manydama — gal įvyks stebaklas ir Gailestingoji Ranka pridengs jį tėviškės arimuose. O daugiau — ji nebekentės tų baisių knygų, kuriomis jie vis drauge nekaltai tapo pasmerkti.

Tryliką metų praeinco nuo tos rūstiosios dienos, o tie kraupėrikojai demonai palietę akordai ne tik nesutilo, bet dar vis labiau skamba ir jau ne vien iš mūsų tėviškės padangės. Jie jau skamba visur: iš visų pasaulio kraštų ir skamba nei garriau nei atominių bombų paslaptys. Tuos baitsiuosius garus jau pradeda išgirsti visi, kas girdėti dar gali.

Deja, vis dar neatsiranda galingesnės jėgos pajėgiančios sutramdyti tas piktas rankas, neatakomingai žaidžiančias jau ne vien atskirų žmonių ir šeimų, bet patį tautų gyvybės kraujyje. Ar tos jėgos iš viso jau nebūtų? Netiesa! Ji yra. Ji jau bunda taurių pasaulio tautų sąžinėje. O kartą atbudusi, savo galybe ji nustelbs visą materialistini egoizmą. Nekaltųjų kraują jau vis galingiau šauksiai dangaus keršto. Atėis „Audina diena“, užėis žūtbūtinė kova — demoniška kova duos jų palybų — gerio su piktąja blogybe, kova tiesos su melu. Kilmųjų tautų vyrai kas kartą ryškiau aiškina apgaulingos klaidos, kad ir geležinę, uždangą. Tik patys budėjime, tik neuleiskime beiečių rankų! Jei tu tarp jų nieko daugiau negalime — tad šaukime iš visų pasaulio kraštų!

savo jėgomis, žadina ir palaiko kovos dvasią, atskleidžia praeities didybę ir garbę. Ky-

Ilgainiui lietuvių veikla Kolumbijoje prislūgo dėl tautiečių persikėlimo į kaimynines šalis ir prasidėjusių asimiliacijos procesų. Nauju Kolumbijos lietuvių bendruomenės veiklos etapu galėtume laikyti XX a. septintąjį dešimtmetį, kada išryškėjo tėvynainių noras susitikti, bendrauti ir bendradarbiauti. Siekiant atgaivinti lietuvių veiklą buvo įsteigtas „Kolumbijos lietuvių kultūros fondas“, kuriam vadovavo dvasininkai Steponas Matulis ir Vaclovas Dubinskas. Fondas rėmė ir lietuvių radijo valandėlę. Šiuo laikotarpiu buvo sujungtos Medeljino, Kalio,

Barankiljos lietuvių apygardos. 1972 m. sostinėje Bogotoje ėjo leidinys „Krivulė“, pradėjo veikti lietuvių kalbos kursai. 1975–1989 m. Bogotoje veikė Kolumbijos lietuvių jaunimo sąjunga. 1976 m. Medeljine surengta jaunimo stovykla ir Kolumbijos lietuvių dienos.^[6] Kolumbijoje veikusi lietuvių jaunimo sąjunga buvo gana veikli ir stipri. Svarbiausios lietuvių jaunimo bendruomeninio tapatumoraiškos formos buvo stovyklavimas, dalyvavimas tautinių šokių, dainų ansambliuose. Visa tai buvo sutelkta ne įvairių organizacijų, o daugiausia pavienių asmenų, aktyvistų tėvų saležiečių.

XX a. devintojo dešimtmečio antroje pusėje lietuvių veikla vėl nutrūko, nes dėl mažesnio nei kitose šalyse lietuvių skaičiaus ir išsibarstymo po didelę Kolumbijos teritoriją tėvynainiai greitai asimiliavosi: mišrioje šeimoje vis dažniau skambėjo ispanų kalba, mirus daugumai pirmosios imigrantų kartos atstovų, vis rečiau buvo galima išgirsti lietuvišką žodį, o lietuviybės puoselėjimas, tradicijų ir papročių perdavimas jaunajai kartai tapo nemenku iššūkiu dažnam Kolumbijoje gyvenančiam lietuvių kilmės žmogui. Bendruomeninę veiklą dar bandyta gaivinti po 2000-ųjų metų. Šiuo laikotarpiu Kolumbijos lietuvių bendruomenės pirmininkais buvo Stasė Slotkus ir Aleksas Eugenijus Kulvietis. XXI a. pradžioje skaičiuojama, kad bendruomenė vienija apie 250 narių. Dabartinę padėtį vaizdžiai nusako profesoriaus, istoriko Egidijaus Aleksandravičiaus žodžiai: „Likimo ironija, kad šiandien organizuoto lietuvių veikimo pėdsakai Bogotoje ir Medelyne yra sunykę. Tačiau tai nereiškia, kad Antano Mockaus ar Didžiulių šeimos* atmintys negali būti šviesa, kuria lietuvių pasaulio pakraščiai būtų nušviesti labai ryškiomis spalvomis.“^[7]

Apie iššūkius, lietuvišką tapatybę, tradicijas ir šeimą pasakoja Kolumbijos lietuvis – **Linas Vytautas Slotkus**, sukūręs ir administruojantis paskyrą „Facebook“, skirtą Kolumbijos lietuviams bendrauti ir ne tik.

Linus Vytautas Slotkus su seneliu Vaciu Slotkumi

Lietuviška veikla, kaip bebūtų gaila, yra sumažėjusi, o konsuliniais klausimais žmonės susitinka maždaug du kartus per metus, kas gali nuvykti į Bogotą. Dauguma 3-4 kartos čia gimusių lietuvių vargiai bemoka lietuviškai šnekėti, šeimos yra jau asimiliavusios, aišku, su viena kita išmintimi, kai žmogus labai pasistengia išeiti lietuvių kalbos kursą. Mūsų šeima yra išimtinis atvejis, bet vėlgi mūsų Slotkų giminė Kolumbijoje yra iš 7 dėdžių ir tetų, tačiau 2-3 vargiai kalba lietuviškai, o iš visų aš, sakykime, kalbu geriausiai, bet aš pusę gyvenimo praleidau Lietuvoje (nuo 1995 m. iki 2010 m.), todėl mano lietuvių kalba nuo eilinio lietuvio niekuo nesiskiria. Jaučiamės lietuviais, nors kai kurie ir nekalba lietuviškai. Lietuvių bendruomenėje Kolumbijoje išsaugotos, puoselėjamos šv. Velykų, Kalėdų tradicijos. Ankstesniais laikais, kai čia buvo pirma lietuvių karta, kuri gimė Kolumbijoje, bendruomenėje buvo plėtojama daug lietuviškų veiklų.

Daugumos šios kartos atstovų abu tėvai dar buvo lietuviai. Buvo ir vietinės spaudos, organizuotos vasaros stovyklos, buvo labai daug ko, bet pamažu tie dalykai dingo, kai kurios šeimos asimiliavosi: jei lietuvis, kuris mažai kalba arba visai nekalba lietuviškai, sutinka kolumbietę, tai reiškia, kad šeimoje pirma kalba bus ispanų. Tas tradicijų, kalbos išsaugojimas yra sudėtingas procesas, nes lietuvybė ne visiems yra vienodai svarbi. Mano dukra lietuviškai kalba puikiai – kol kas, nes susiduriame su iššūkiais net ir grynų lietuvių šeimoje. Vaikas mokykloje mokosi ispanų kalbą, taigi pradeda ir namuose daugiau vartoti ispanų kalbą, tad reikia paskatinti ir netgi „paspausti“ vartoti lietuvių kalbą, o dar sunkiau yra mišriose šeimose. Įdomu, kad Kolumbijos lietuvių bendruomenėje atsiranda naujos kartos lietuvių, kurie į bendruomenės gyvenimą įneša šviežio kraujo, tikimybę, kad lietuviškumas mūsų bendruomenėje atgims, bet, kaip sakiau, nuo šios veiklos esu kiek atitrūkęs, porą metų nelabai galėjau nuvykti į susitikimus. Aš esu įkūręs grupę „Facebook“, skirtą bendrauti būtent antros, trečios kartos lietuviams *Segunda y tercera generacion LITUANA en COLOMBIA*. Mes toje grupėje bendraujame, skelbiame aktualią informaciją: kas nori nuvažiuoti į Lietuvą ar kokie lietuvių kalbos kursai vyksta ir pan.

Kolumbijos lietuvių susitikimas 2018 m.

Šiuo metu PLB iniciatyva ir su jos pagalba vėl bandoma gaivinti lietuvių veiklą Kolumbijoje. Mėginsime kai ką daryti netgi žemyno mastu, pavyzdžiui, rengti lietuvių kalbos, taip pat kultūros, šokių, istorijos pamokas internetu. Esame dėkingi už pagalbą, nes kartais sunku netgi gauti mokomosios medžiagos, vadovėlių, o dėl ilgainiui nutrūkusios veiklos ir patirties dažnai stinga. Bet susidomėjimas lietuviška veikla ir noras dirbti tebėra. Lietuvybė daugeliui tebėra brangi, yra netgi išskirtinių pavienių pavyzdžių, kai jaunimas savo lėšomis nuvyksta į Lietuvą mokytis kalbos ir pan. Tai daugiausia vaikai, kurių tėvai jau nebegalėjo išmokyti kalbos, nes patys nelabai ją mokėjo, tačiau sugebėjo įskiepyti tokią meilę Lietuvai, kad jaunimas, atsiradus galimybei, pats savo jėgomis stengėsi ieškoti ryšio su savo šaknimis, su savo kalba. Dabartinės krizės sąlygomis daugelis netgi vyresnių bendruomenės žmonių atrado internetą, kaip veiklos ir ryšio priemonę. Mano siekis visame šiame procese yra padėti įskiepyti savo vaikams lietuviškumą, kalbą, istoriją, tradicijas, meilę Lietuvai, suteikti jiems galimybę visą tai patirti, išmokti ir atrasti, o atgaivinta lietuvių bendruomeninė veikla yra būdas turėti tam tinkamą terpę ir aplinką. Juk tuoj užaugs ir ketvirtoji Kolumbijoje gimusių lietuvių palikuonių karta.

[1] Sigita Inčiūrienė, Antano Mockaus patriotizmo ir demokratijos pamokos. *Literatūra ir menas*, 2006 rugsėjo 29 d. (Nr. 31110. [interaktyvus], [žiūrėta 2020 m. liepos 14 d]. Prieiga per internetą: < http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111219122057/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3111&kas=straipsnis&st_id=9473

[2] Antanas Sabaliauskas, Nuo Imsrės iki Orinoko: per fakirų žemę. Italia: Castelnuovo Don Bosco, 1958. P.175

[3] *Kolumbijos lietuviai* (2018). [interaktyvus], [žiūrėta 2020 m. liepos 14 d]. Prieiga per internetą: < <https://www.vle.lt/Straipsnis/Kolumbijos-lietuviai-120992>

[4] Liutkutė L., Ūsaitė K. (2013). *Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai*: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais. *Oikos*, 1 (15), p. 61.

https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/32698/1/ISSN2351-6461_2013_N_1_15.PG_57-71.pdf

[5] *Kolumbijos lietuvių žinios*, 1953, Nr. 3-4, p. 8-9.

[6] *Kolumbijos lietuviai* (2018). [interaktyvus], [žiūrėta 2020 m. liepos 14 d].
Prieiga per internetą: < <https://www.vle.lt/Straipsnis/Kolumbijos-lietuviai-120992>

[7] Egidijus Aleksandravičius, *Karklo diegas : lietuvių pasaulio istorija*, Vilnius : Versus aureus, [2013]. P. 520.

* Laima ir Algis Didžiuliai aktyvūs lietuvių puoselėtojai ir mecenatai Kolumbijoje. Laima Grigaliūnas de Didžiulis taip pat buvusi ilgametė Lietuvos garbės konsulė Kolumbijos Respublikoje.

pasauliolietuvis.lt

„Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

